

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/polskie-podziemie-niepodleglos/kalendarium/151346,1945.html>

26.04.2024, 17:23

1945

- **31 XII 1944/1 I 1945** – PKWN został przekształcony w Rząd Tymczasowy.
- **19 I** – gen. Leopold Okulicki „Niedźwiadek” wydał rozkaz rozwiązania AK. Dalszą pracę konspiracyjną miała prowadzić organizacja „NIE”, której komendantem głównym został gen. Okulicki.
- **21 I** – w Kowalkach k. Naczy (obecnie Białoruś) śmierć w zasadzce NKWD poniósł por. Jan Borysewicz „Kryśka”, jeden z najśłynniejszych dowódców polskiej partyzantki na Kresach.
- **29 I** – w Rowinach i Kaczcach (okolice Nowogródka, obecnie Białoruś) GO NKWD rozbiła oddziały rtm. Władysława Kitowskiego „Orlicza” i por. Witolda Turonka „Tumrego”. Spośród 180 otoczonych partyzantów poległo 89, a 25 ujęto.
- **4-11 II** – konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie.
- **1 II** – Rząd Tymczasowy i Prezydium KRN przeniósł się z Lublina do Warszawy.
- **6 III** – gen. Iwan Sierow został doradcą NKWD przy MBP.
- **27 III** – w wyniku prowokacji sowiecki NKWD podstępnie pojmał w Pruszkowie szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, na czele z delegatem Rządu Polskiego Janem Stanisławem Jankowskim i ostatnim komendantem AK, gen. L. Okulickim „Niedźwiadkiem”. Wszystkich uprowadzono do Moskwy i postawiono przed sowieckim sądem.
- **27 III** – udana ucieczka AK-owców z obozu w Skrobowie, część z nich dołączyła do zgrupowania „Orlika”, tworząc oddzielny pluton.
- **24 IV** – Puławy, rozbite przez oddział kpt. Mariana Bernaciaka „Orlika” PUBP. Uwolniono 107 aresztowanych (w tym sześć kobiet).
- **3 IV** – z inicjatywy kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca” powstaje Konspiracyjne Wojsko Polskie – organizacja poakowska działająca na pograniczu województw: łódzkiego, śląskiego i poznańskiego.
- **IV** – z inicjatywy Józefa Kurasia „Ognia” na Podhalu powstaje Zgrupowanie Partyzanckie „Błyskawica”.
- **18 IV** – oddział NZW (NOW) por. Józefa Zadzińskiego „Wołyniaka” przeprowadził pacyfikację wsi Piskorowice (pow. Leżajsk, woj. rzeszowskie), zginęło ponad 170 osób narodowości ukraińskiej.
- **1 V** – Krasnosielc, udany atak oddziału NSZ dowodzonego przez por. Romana Dziemieszkiewicza „Pogodę” na pierwszą siedzibę PUBP w powiecie Maków Mazowiecki, ulokowaną w tym miasteczku. Uwolniono 42 więźniów.
- **7 V** – płk Jan Rzepecki rozwiązał organizację „NIE”, a w jej miejsce powołał do życia Delegaturę Sił Zbrojnych na Kraj i stanął na jej czele.

- **7 V** – zgrupowanie oddziałów partyzanckich Okręgu NZW (NOW) Rzeszów dowodzone przez mjr. Franciszka Przysiężniaka „Ojca Jana” stoczyło bitwę z GO NKWD pod Kuryłówką (pow. Leżajsk, woj. rzeszowskie). Sowieci zostali rozbici, według polskich ustaleń zginęło 57–70 bojców. Ze źródeł Sowietów wynika, że stracili oni 11 zabitych i 15 zaginionych. Poległo 7 partyzantów.
- **8/9 V** – bezwarunkowa kapitulacja Niemiec
- **8/9 V** – dwuosobowe zgrupowanie oddziałów AKO Rejonu Łomża, dowodzone przez mjr. Jana Tabortowskiego „Bruzdę”, opanowało powiatowe Grajewo (woj. białostockie). Żołnierze podziemia rozbili miejscowe UB i MO, a z aresztów uwolnili ponad stu więzionych.
- **24 V** – ok. dwuosobowe zgrupowanie partyzanckie DSZ por. Mariana Bernaciaka „Orlika” stoczyło bitwę z ponad sześćsetosobową GO NKWD-UB-MO w Lesie Stockim (pow. Puławy, woj. lubelskie). Partyzanci rozbili przeciwnika, tracąc 8 poległych. Zginęło 20 członków GO.
- **Maj** – z inicjatywy b. komendanta Okręgu Poznańskiego AK ppłk. Andrzeja Rzewuskiego „Hańczy” powstaje Wielkopolska Samodzielna Grupa Ochotnicza „Warta”.
- **6 VI** – oddział NSZ kpt. Mieczysława Pazderskiego „Szarego” spacyfikował ukraińską wieś Wierzchowiny (pow. Krasnystaw, woj. lubelskie). Zabito 194 osoby.
- **2/3 VI** – w Nowosadach (okolice Solecznik, obecnie Litwa) GO NKWD rozbiła oddział Czesława Czesumskiego „Edka”. Poległo 35 partyzantów.
- **21 VI** – w Moskwie doszło do porozumienia w sprawie powołania TRJN między komunistami a byłymi politykami rządu polskiego na Uchodźstwie skupionymi wokół Stanisława Mikołajczyka, eks-premiera, który objął funkcję wicepremiera i ministra rolnictwa.
- **21 VI** – w Moskwie, po trzydniowym pokazowym procesie politycznym, ogłoszono wyrok w sprawie szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego. Zarzucono im m.in. współpracę z nazistowskimi Niemcami. Gen. L. Okulickiego skazano na 10 lat, a J.S. Jankowskiego na 8 lat pozbawienia wolności. Okulickiego prawdopodobnie zamordowano w więzieniu w 1946 r.
- **Lipiec** – Stany Zjednoczone, Wielka Brytania oraz Chiny uznały TRJN.
- **1 VII** – doszło do samorozwiązania RJN. Wystosowała ona *Deklarację Jedności Narodowej* i *Testament Polski Walczącej*.
- **16 VII-2 VIII** – obradowała konferencja mocarstw w Poczdamie.
- **10 - 25 VII** – oddziały ACz, NKWD, LWP i UB przeprowadziły szeroko zakrojoną akcję pacyfikacyjną w Puszczy Augustowskiej skierowaną przeciwko oddziałom polskiego podziemia. Aresztowano ponad 7 tys. osób. 600 wywieziono w nieznanym kierunku i zamordowano.
- **2 VIII** – TRJN wydał dekret w sprawie pierwszej powojennej amnestii dla członków organizacji politycznych i wojskowych.
- **4/5 VIII** – oddziały DSZ kpt. Antoniego Hedy „Szarego” i por. Stefana

Bembińskiego „Harnasia” opanowały kluczowe punkty w Kielcach, z więzienia uwolniono 354 osoby.

- **6 VIII** – płk Jan Rzepecki „Ożóg” rozwiązał DSZ.
- **18 VIII** – Miodusy Pokrzywne, pow. Bielsk Podlaski, rozbite przez 1. szwadron 5. Brygady Wileńskiej AK dowodzony przez por. Zygmunta Błażejewicza „Zygmunta” grupy operacyjnej NKWD, IWP i UB (poległo kilkudziesięciu Sowieców).
- **2 IX** – Japonia podpisała akt bezwarunkowej kapitulacji.
- **2 IX** – oficerowie byłej Delegatury Sił Zbrojnych utworzyli organizację Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”. Na jej czele stanął płk Jan Rzepecki „Prezes”.
- **8 IX** – ogłoszenie (z więzienia) deklaracji Jana Mazurkiewicza „Radosława” – b. komendanta Obszaru Centralnego DSZ – dotyczącej ujawnienia konspiracji niepodległościowej.
- **9 IX** – rozbite więzienia w Radomiu przez poakowski oddział pod dowództwem por. Stefana Bembińskiego „Harnasia”.
- **16 IX** – został wydany dekret „o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Polski”. Przewidywał on kary więzienia lub śmierci za udział w organizacjach nielegalnych, posiadanie broni itd.
- **Listopad** – UB rozbił I Zarząd Główny WiN, aresztowano m.in. prezesa płk. J. Rzepeckiego.
- **29 XI** – Łempice, zwycięska walka oddziału ppor. Lucjana Minkiewicza „Wiktora” i ppor. Władysława Łukasiuka „Młota” z grupą operacyjną NKWD i KBW.

zdjęcie zajawkowe

Opcje strony